2023

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

INSTITUT ZA POPULACIJU I RAZVOJ

IPD je punopravni i akreditirani član međunarodne organizacije IPPF (International Planned Parenthood Federation)

Institute for Population and Development

A Member Association of IPPF International Planned Parenthood Federation European Network

ZDRAVSTVENE I SAVJETODAVNE USLUGE

Prijateljski centar za zdravlje mladih IPD-a

Donator: IPPF EN
Trajanje projekta: 2004 - kontinuirano

O PRIJATELJSKOM CENTRU ZA ZDRAVLJE (PCZ)

Prijateljski centar za zdravlje (PCZ) Instituta za populaciju i razvoj je nastao kao odgovor na nepostojanje servisa prilagođenih specifičnim potrebama mladih i vulnerabilnih grupa. Počeo je sa radom 2004 godine uspostavljanjem prvog Savjetovališta za seksualno i reproduktivno zdravlje u Bosni i Hercegovini a dvije godine kasnije upotpunjen je otvaranjem medicinske ordinacije u okviru koje se pružaju ginekološke usluge.

PCZ predstavlja jedinstveno mjesto gdje mladi ljudi, a posebno oni najranjiviji, u prijateljskom okruženju dobijaju odgovore na svoja pitanja, kvalitetnu uslugu i podršku koja im je potrebna.

Senzibilizirani tim stručnjaka našeg PCZ prepoznaje i odgovara na specifične potrebe mladih, poštujući principe privatnosti, povjerljivosti i uvažavanja različitosti te u svom radu koriste prijateljski i neosuđujući pristup.

U 2023. naš tim eksperata je pružio visokokvalitetne usluge u oblasti zdravlja, reproduktivnog zdravlja, zdravog odrastanja i zdravih stilova života za **5360 osoba**. Najveći broj osoba koje su dobile neku od usluga PCZ su mladi ljudi, uključujući mlade iz ranjivih i socijalno isključenih grupa.
Zahvaljujući podršci matične organizacije, IPPF EN, sve usluge za naše klijentice i klijente su **besplatne.**

Najpopularniji servis u okviru PCZ IPD, ginekološka ordinacija je prilagođen specifičnim potrebama djevojaka do 26 godina a stručni tim koji se sastoji od ginekologinje, ginekologa i medicinske sestre u svom radu koristi prijateljski pristup kojeg su klijentice prepoznale kao ključnu specifičnost našeg centra.

IPD Savjetovalište / IPD Roditeljski savjetnik

Tokom 2023. godine IPD savjetovalište bilježi sve veći porast klijenata. Pored velikog broja mladih ljudi (najviše klijenata se kreće u rasponu od 16-30 godina) srednjoškolaca i studenata, za podršku se javljaju i oni stariji, često roditelji mlađe djece, ali i adolescenata, kao i osobe iz vulnerabilnih i socijalno isključenih grupa kao i osobe bez zdravstvenog osiguranja.

Unazad nekoliko godina, **briga o mentalnom zdravlju** je sve više zastupljena kako kod mlađih, tako i starijih članova populacije, a nakon perioda pandemije COVID 19 potreba za psihološkom podrškom je izuzetno povećana. Problemi s kojima djeca, odnosno mladi ljudi dolaze su raznovrsni, a najčešće su to anksioznost, depresija, poremećaji hranjenja, zloupotreba narkotika i alkohola, adolescnetna kriza, teškoće/poremećaji u funkcionisanju, ophođenju, ponašamnju i izražavanju emocija, hipohondrija, nisko samopoštovanje i nedostatak samopouzdanja, gubitak/smrt bliske osobe, procesi žalovanja, dugotrajne bolesti člana porodice ilibliske osobe. Ono što je primjećeno je porast samopovređivanja kod mladih, nerijetko sa suicidalnim idejama te se s njima podrška radi u saradnji s psihijatrom pripadajuće klinike.

Kada govorimo o **roditeljima**, pored izazova odrastanja koje pred njih stavljaju razne prepreke, odrasli se javljaju i zbog situacija i poteškoća u širem porodičnom kontekstu, a najčešće zbog razvoda, nasilja u partnerskom odnosu, gubitka posla odnosno teške socioekenomske situacije. Odrasli, kao i djeca, iskazuju različite psihičke poteškoće, a najčešće poremećaje hranjenja, zloupotrebu narkotika i alkohola, depresivna i anksiozna stanja kao i niz psihosomatskih simptoma.

Osim navedenih usluga, IPD psihološko savjetovalište je tokom protekle godine organizovalo niz radionica sa učenicima srednjih škola gdje su i predstavljene razne teme iz oblasti mentalnog zdravlja, ali **i tehnike i alati pomoću kojih se mogu nositi sa teškoćama s kojima se suočavaju.** Primjećujemo sve veću potrebu za ovakvim načinom rada među mladim ljudima, posebno ako se osvrnemo na pojavnost nemalog broja slučajeva maloljetničke delinkvencije i ozbiljnih krivičnih djela, kako u BiH tako i u regionu.

Kako bi omogućili što veću dostupnost informacija i odgovorili roditeljima kojima je potrebno savjetovanje, IPD kontinuirano unapređuje usluge Facebook stranice „IPD Roditeljski savjetnik". Putem stranice redovno se objavljuju tematski članci i video sadržaji, prilagođeni specifičnim potrebama roditelja.
Svi kojima je podrška potrebna kontaktiraju nas putem e mail poruke, facebook stranice, broja klinike i viber broja.
Osim savjetovanja uživo, tu je i usluga onlajn savjetovanja koju posebno koriste mladi koji se sada zbog studija ili zaposlenja nalaze u inotstranstvu.

Moramo naglasiti da nas pozitivni komentari naših korisnika dodatno motiviraju u smjeru poboljšanja usluge i prilagođavanja istih njihovim specifičnim potrebama.
IPD pruža podršku i osnažuje djevojke, mladiće, žene i muškarce da redovno brinu o sebi i svom mentalnom i fizičkom zdravlju i blagostanju.

Izgradnja kapaciteta zajednica za pružanje društvenog odgovora zasnovanog na dokazima za pomoć pri reintegraciji stranim borcima i njihovim porodicama u Federaciji BiH

Donator: Vlada Kraljevine Nizozemske
Trajanje projekta: septembar 2021. – septembar 2023.
Ukupna vrijednost projekta: 503.727,88 BAM

O PROJEKTU

Projektne intervencije su kreirane kao odgovor na neposrednu potrebu jačanja kapaciteta kantonalnih i lokalnih stuktura u Federaciji BIH da odgovore na izazove povratka državljana BIH koji se vraćaju sa stranih ratišta. Lokacije projekta odabrane su na osnovu nacionalne procjene najvjerovatnijih mjesta u koja će se borci sa stranih ratišta vratiti sa svojim porodicama.

Program direktno doprinosi provedbi Akcionog plana Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma u Federaciji Bosne i Hercegovine (2020- 2025), kao direktan društveni odgovor. Svrha projektnih aktivnosti je da se unaprijede kompetencije stručnjaka iz oblasti zdravstva, socijalne zaštite i sigurnosti za pružanje senzibiliziranih usluga i bolje razumijevanje njihove uloge u rehabilitaciji i reintegraciji povratnika sa stranih ratišta, a posebno njihovih žena i djece. Projekt provodi IPD u partnerstvu s organizacijom Atlantska inicijativa te uz stručnu podršku Interresorne radne grupe za prevenciju i borbu protiv ekstremizma Vlade Federacije BIH.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

OJAČAN ODGOVOR LOKALNIH ZAJEDNICA NA PRIHVAT POVRATNIKA I NJIHOVIH PORODICA SA STRANIH RATIŠTA

Tokom 2023 godine nastavljene su obuke za profesionalce iz 14 lokalnih zajednica u Federaciji BiH a koji su imenovani su od strane nadležnih ministarstava zdravstva, socijalne zaštite, unutrašnjih poslova, obrazovanja te općina i gradova. Okupljeni su u multidisciplinarne i readmisione timove na nivoima svojih lokalnih zajednica i to: Sarajevo, Ilidža, Zenica, Zavidovići, Tešanj, Tuzla, Gradačac, Bihać, Bužim, Cazin, Velika Kladuša, Bosanska Krupa, Gornji Vakuf i Donji Vakuf. Više 400 profesionalaca povećalo je svoje znanje i kompetencije za postupanje u procesu prihvata i reintegracije djece i žena povratnika sa stranih ratišta. Edukativni program obuke pokrivao je širok spektar tema o sigurnosti, psihosocijalnoj podršci, socijalnoj njezi i zaštiti te radu s djecom i porodicama u riziku. Proces edukacije kombinovao je stručne sesije više od 15 eksperata iz navedenih oblasti i praktičnog rada, uključujući rad na studijama slučaja.

VIŠE OD 50 STRUČNJAKA OBOGATILO JE SVOJE ZNANJE O PSIHOTERAPIJSKIM TEHNIKAMA I INTERVENCIJAMA U RADU S DJECOM I ŽENAMA POVRATNICAMA SA STRANOG RATIŠTA

Održane su i dvije radionice za profesionalce psihosocijalne struke na kojima je više od 50 psihologa, socijalnih radnika i okupacionih terapeuta iz 14 lokalnih zajednica aktivno učestvovalo u učenju i primjeni kreativnih tehnika i psihoterapijskih intervencija. Učesnici su imali priliku upoznati se sa inovativnom projektivnom tehnikom, izuzetno korisnu i primjenjivu u radu sa ženama i djecom povratnicima sa stranog ratišta.

Učesnicima su dobili detaljan uvid u pojedine psihoterapijske intervencije primjenjive u radu s ovom osjetljivom grupom djece te su im predstavljene raznovrsne metode rada i pristupi, te širok spektar okupacionoterapijskih alata i procjena, uključujući KAWA model. Osim toga, radionica je obuhvatila važne koncepte sistemske porodične terapije, te su učesnici upoznati sa tehnikama koje su preporučene kao praktične i lako primjenjive i mogu značajno unaprijediti rad s djecom i ženama povratnicima sa stranog ratišta.

MULTISEKTORSKI PRISTUP LOKALNIH ZAJEDNICA U PLANIRANJU PROCESA PRIHVATA I REINTEGRACIJE PORODICA POVRATNIKA IZ ZONA SUKOBA

S uspješnim zaključenjem ciklusa obuka namijenjenih lokalnim profesionalcima, fokusiranog na jačanje multisektorskog pristupa u procesu prihvata povratnika i njihovih porodica, projektni ekspertni tim je proveo proces izrade lokalnih operativnih planova kao ključnog koraka u implementaciji Programa reintegracije, rehabilitacije i resocijalizacije državljana Bosne i Hercegovine povratnika iz zone sukoba u Siriji i Iraku. Održan je niz radionica sa predstavnicima lokalnih multisektorskih timova te je kreirano **14 lokalnih operativnih planova**, čime su definirane precizne smjernice za provođenje Akcionog plana Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma. Svaki od ovih planova ima ključnu ulogu u pružanju strateških smjernica za proces prihvata žena i djece povratnika sa stranih ratišta na područjima 14 lokalnih zajednica i predstavlja konkretan doprinos lokalnih zajednica u procesu integracije i podrške povratnicima. Implementacija kreiranih operativnih planova bit će od ključne važnosti za ostvarivanje ciljeva Programa, a aktivna participacija svih učesnika doprinijela je stvaranju učinkovitog okvira za uspješno suočavanje sa izazovima prihvata porodica povratnika sa stranih ratišta.

SENZIBILIZIRANI PREDSTAVNICI LOKALNIH MEDIJA IMAJU KLJUČNU ULOGU U SMANJENJU STIGME I DISKRIMINACIJE

Održana je radionica sa predstavnicima lokalnih medija iz 14 lokalnih zajednica u Federaciji Bosne i Hercegovine sa naglaskom na smanjenje stigme, diskriminacije i socijalne isključenosti žena i djece povratnika, te poticanju njihove reintegracije u lokalne zajednice. Teme koje su se obrađivale tokom dvodnevne radionice su ispunile svoj cilj a to je povećati razumijevanje predstavnika lokalnih medija o temama nasilnog ekstremizma, te modalitete međusektorske saradnje u osiguravanju socijalne inkluzije, jačanju lokalnih zajednica i otpornosti na nasilni ekstremizam. Senzibilizirani lokalni mediji imaju ključnu ulogu u smanjenju stigme i diskriminacije te doprinose većem prihvaćanju žena i djece povratnika unutar lokalnih zajednica.

RAZVIJENI SPECIJALIZIRANI MATERIJALI ZA PRUŽAOCE PSIHOSOCIJALNIH USLUGA

Dva ključna dokumenta su kreirana od strane multisektorskih ekpertnih radnih grupa koje su izradile Kurikulum sa trening paketom za naprednu edukaciju profesionalaca koji se bave pružanjem psihosocijalne pomoći uslugama u procesu reintegracije povratnika i njihovih žena i djece sa stranih ratišta. Materijal sadži pet tematskih modula te modul studije slučaja. Također je kreiran i standardizirani set procjene za kvalitetno pružanje psihosocijalnih usluga za profesionalce uključene u procesu resocijalizacije žene i djece sa stranih ratišta.

PROVEDENE ON-SITE SUPERVIZIJSKE RADIONICE ZA 14 LOKALNIH ZAJEDNICA U FBIH

Kao rezultat on-site supervizijskih sesija provedenih od strane ekspertnog supervizijskog tima, psiholozi, socijalni radnici i okupacioni terapeuti iz zdravstvenih i socijalnih ustanova imaju unaprijeđenaznanja, vještine i kompetencije pružanja specifičnih usluga psihosocijalne rehabilitacije i resocijalizacije žena i djece povratnika sa ratišta. Također, ojačana im je veza i intersektorska saradnja sa predstavnicima drugih sektora na nivoima lokalnih zajednica.

ZAVRŠNA PREZENTACIJA REZULTATA PROJEKTA

Dvogodišnji projekt od velikog značaja za IPD je okončan završnom prezentacijom rezultata projekta na kojem je su učestvovali ključni subjekti iz 14 lokalnih zajednica te im je predstavljen rezime procesa kroz koji su prošli profesionalci iz sektora sigurnosti, zdravstva, mentalnog zdravlja, socijalnog rada, obrazovanja i lokalne samouprave u pripremi procesa prihvata povratnika i njihovih porodica sa stranih ratišta. Kao rezultat projekta, uspostavljena je bolja i unficirana evidencija vođenja slučajeva resocijalizacije povratnica i djece iz 14 lokalnih zajedenica, te temelji za nove prakse koje su zasnovane na prethodnim a uključuju zajedničke prve procjene porodica, kreiranje mješovitih grupa iz lokalnih zajednica, redovno održavanje timskih sastanaka svih aktera iz lokalne zajednice u svrhu praćenja i koordinacije zajedničkog odgovora, te uspostavljanje refereralnih mehanizama na nivou zajednica.

Na sastanku su predstavljeni kreirani lokalni operativni planovi, naglašavajući važnost zajedničkog djelovanja lokalnih zajednica u procesu rehabilitacije i reintegracije, a značajna pažnja je posvećena i etičkom izvještavanju i ulozi medija u prevenciji nasilnog ekstremizma. Sveobuhvatna prezentacija rezultata i angažiranost stručnjaka iz različitih sektora doprinijeli su uspješnom zaključenju projekta, stvaranju čvrstih temelja za daljnje korake u podršci porodicama povratnika u 14 lokalnih azjednica FBIH.

Doprinos OCD mreža poboljšanju svakodnevnog života ljudi oboljelih od rijetkih bolesti

Donator: Evropska unija

Trajanje projekta: 1.1.2021. - 31.12.2023.

Ukupna vrijednost projekta: 1, 087.441.00 BAM

O PROJEKTU

Projekt implementira Institut za populaciju i razvoj u partnerstvu sa Savezom za rijetke bolesti Republike Srpske. Cilj projekta je ojačati mreže organizacija civilnog društva u osiguravanju kvalitetne zdravstvene zaštite osoba s rijetkim bolestima, na temelju saradnje, razmjene stručnosti i znanja te dijaloga sa predstavnicima vlasti.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

Početkom 2023. godine je osnovan prvi Centar za rijetke bolesti u Federaciji Bosne i Hercegovine, pri Univerzitetskom kliničkom centru Tuzla, što je od ogromnog značaja za poboljšanje pravnog i institucionalnog okvira zdravstvene zaštite osoba sa rijetkim bolestima.

Zadaci Centra za rijetke bolesti su evidentiranje dijagnostikovanih pacijenata s rijetkim bolestima i formiranje registra, edukacija o rijetkim bolestima, dijagnostikovanje novih pacijenata i poboljšan pristup inovativnim lijekovima, učešće u milosrdnim programima i kliničkim studijama kao načina dobijanja terapije i saradnja sa drugim zdravstvenim i zakonodavnim institucijama, te predstavnicima organizacija pacijenata i njihovo povezivanje oko zajedničkih problema i donošenja rješenja.

Upravo radi što boljeg povezivanja Centra sa pacijentima, potpisan je u decembru 2023. godine Memorandum o saradnji između Saveza za rijetke bolesti i Univerzitetskog kliničkog centra Tuzla, kojim se reguliše saradnja u aktivnostima unapređenja zdravlja i kvalitete života osoba oboljelih od rijetkih bolesti u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Centar je do kraja 2023. godine raspolagao sa 200 različitih dijagnoza rijetkih bolesti i oko 700 oboljelih od rijetkih bolesti. Početak rada Centra za rijetke bolesti obilježilo je održavanje dviju edukacija o rijetkim bolestima za zdravstvene radnike s područja Tuzlanskog i Kantona Sarajevo, okupivši ukupno 66 učesnika, kao i izrada Vodiča o rijetkim bolestima za zdravstvene radnike u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Početkom 2023. godine se nastavilo sa javnim konsultacijama o sadržaju Programa za rijetke bolesti u Federaciji Bosne i Hercegovine 2023-2025. Predstavnici zdravstvenih ustanova i organizacija civilnog društva, udruženja korisnika, su upoznati sa ciljevima i načinom implementacije aktivnosti Programa za rijetke bolesti, uticajem koje aktivnosti programa imaju na osobe oboljele od rijetkih bolesti i strategijom, mehanizmima i načinom sporovođenja aktivnosti koje su predstavljene u Programu za rijetke bolesti.

Promovisanje Programa za rijetke bolesti u Republici Srpskoj 2022-2024 sprovedeno je u 10 gradova, Banjaluci, Bijeljini, Sokocu, Istočnom Sarajevu, Trebinju, Nevesinju, Prijedoru, Doboju, Mrkonjić Gradu i Zvorniku. Učesnici događaja organizovanje javnih konsultacija smatraju veoma bitnim, jer se putem promocija predstavnicima zdravstvenih ustanova i udruženja korisnika omogućava bolje razumijevanje plana aktivnosti iznijetih u Programu za rijetke bolesti.

Angažman entitetskih saveza za rijetke bolesti je bio kao i kod većine ranijih projektnih aktivnosti osiguran i kroz implementaciju seta aktivnosti u okviru zagovaračkih kampanja, organizovanih s ciljem promovisanja i usvajanja strateških dokumenata u oblasti rijetkih bolesti, kao i poboljšanja zdravstvene zaštite ljudi koji boluju od rijetkih bolesti u Bosni i Hercegovini (dijaloške emisije, okrugli stolovi, pravne inicijative, itd.).

Radi vidljivosti projektnih aktivnosti, usluga i rezultata, osigurana je kontinuirana saradnja sa medijima i drugim ključnim javnostima.

Okrugli sto „Rijetke bolesti - mogućnosti i izazovi“, Sarajevo, oktobar 2023.

Panel diskusija u okviru Konferencije o rijetkim bolestima, Sarajevo, decembar 2023.

Dr. Mensuda Hasanhodžić, predavač na edukaciji o rijetkim bolestima za zdravstvene radnike, Tuzla, novembar 2023.

Promocija Programa za rijetke bolesti u Republici Srpskoj 2022-2024, Vlada Republike Srpske, Banja Luka, juli 2023.

„Problema je mnogo. Prije svega, još nedovoljno prepoznavanje od sistema i od zajednice uopšte. Još uvijek se svi bavimo lijekovima i zdravstvenim dijelom. Međutim, nisu samo lijekovi život. Treba se brinuti i o socijalnom statusu tih porodica. Činjenica je da nije samo pogođen bolesni član, nego cijela porodica, često i zdravo dijete i ti roditelji. Bolest iziskuje sasvim drugi način života. Brojni su problemi, posebno kad shvatimo da su bolesti sasvim različite, pa čak i u okviru jedne dijagnoze ima različitih ispoljavanja bolesti“. - ***Biljana Kotur, Savez za rijetke bolesti Republike Srpske***

„Projekti na papiru neće i ne smiju ostati u ladicama ili da bi se time mahalo, moraju zaživjeti, a naši građani biti najkvalitetnije zbrinuti. Bosna i Hercegovina je, kao i sve zemlje sa malim brojem stanovništva, suočena s brojnim izazovima glede organiziranja, finansiranja, dijagnostike i tretmana za veliki broj rijetkih bolesti. Nerijetko su javnost, pa i medicinski krugovi, obilježeni niskim stupnjem znanja o rijetkim bolestima, što utječe na organizaciju zdravstvene zaštite za tu kategoriju pacijenata“.- ***Zoran Šantić, Federalno ministarstvo zdravstva***

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

„Inicijativa mladića: Promovisanje zdravijih životnih stilova i smanjenje interpersonalnog nasilja među mladima u Bosni i Hercegovini osporavanjem rodnih stereotipa III“

Donator: Vlada Švicarske i CARE Njemačka
Trajanje projekta: 1. 1. 2021 – 31. 12. 2023.
Ukupna vrijednost projekta: 326.019,00 BAM

O PROJEKTU

Saradnja na dugogodišnjem projektu je sa organizacijom CARE International Balkans počela prije više od decenije a ,osim u BIH, aktivnosti se provode u regiji. Zajedno s partnerima iz Mostara – Youth Power i Banja Luke – Institut Perpetuum Mobile, IPD je predan zajedničkoj misiji doprinosa stvaranju pozitivnog i miroljubivog društva za mlade u Bosni i Hercegovini, koje promovira rodnu ravnopravnost, poboljšava zdravlje i smanjuje interpersonalno nasilje.

Dodatnu snagu u provedbi projektu, IPD-u daje partnerstvo sa omladinskim organizacijama - Otaharin iz Bijeljine, Forum teatar iz Istočnog Sarajeva i Nova vizija iz Travnika.

Mladi članovi Inicijative mladića i Budi muško klubova (BMK) redovno kreiraju i provode aktivnosti među svojim vršnjacima kako bi nastavili podržavati svoje vršnjake u unapređenju njihovog znanja i stavove o rodnoj ravnopravnosti, nasilju i zdravim stilovima života i na taj način olakšali njihov prelaz od adolescencije do odrasle dobi.

Osim mladih i BMK kao lidera u promociji pozitivnih promjena, IPD je nastavio promicati promjene zajedno sa ključnim partnerima u zemlji i regiji, kroz izuzetnu saradnju sa školama, posebno direktorima, nastavnicima, pedagozima i psiholozima, roditeljima, obrazovnim institucijama, medijima te drugim subjektima koji teže ka unapređenju rodno zasnovanih obrazovnih programa u oblasti zdravih životnih stilova.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

BUDI MUŠKO KLUBOVI AKTIVNI U PROMICANJU RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA I PREVENCIJI NASILJA MEĐU MLADIMA

Budi Muško klubovi (BMK) u Sarajevu, Istočnom Sarajevu, Bijeljini, Travniku i Gračanici su i u 2023 ojačali svoje kapacitete kroz povećanje broja članova koji žele biti dio pozitivne promjene ali i niz obuka koje su unaprijedile njihovo znanje i vještine. BMK su proveli veliki broj aktivnosti, uključujući radionice u osnovnim i srednjim školama, kampanje i različite tematske radionice s ciljem poboljšanja specifičnih životnih vještina kod mladih. Više od 150 mladih članova BMK svakodnevno čine promjene na nivou svojih lokalnih zajednica. Jedna od najvećih kampanja kreiranih i implementiranih u 2023. godini bila je online kampanja “Vrijeme je za promjene” u okviru 16 dana aktivizma koju su BMC implementirali u BIH ali i regiji. Glavni fokus kampanje bio je na rodnim normama i načinu na koji se one oblikuju u školama s ciljem podizanja svijesti o važnosti razumijevanja i borbe protiv stereotipa te poticanja rasprave o rodnim ulogama među mladima. Rezultati kampanje bili su impresivni, jer je dosegla 6943 osobe putem Facebook i Instagram profila BMC Sarajevo. Ove brojke ukazuju na uspjeh u širenju poruka o prevenciji nasilja i potrebi za ravnopravnošću spolova među mladima u lokalnoj zajednici.

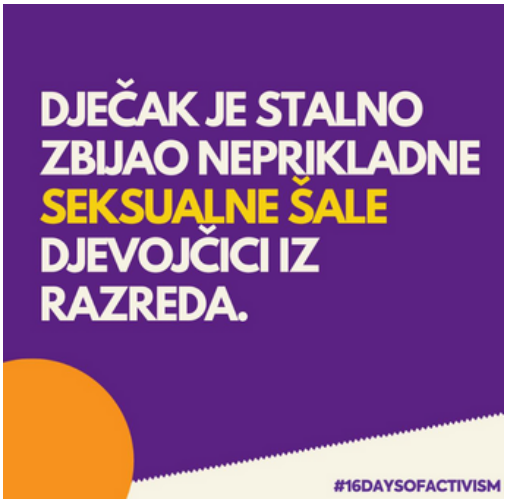

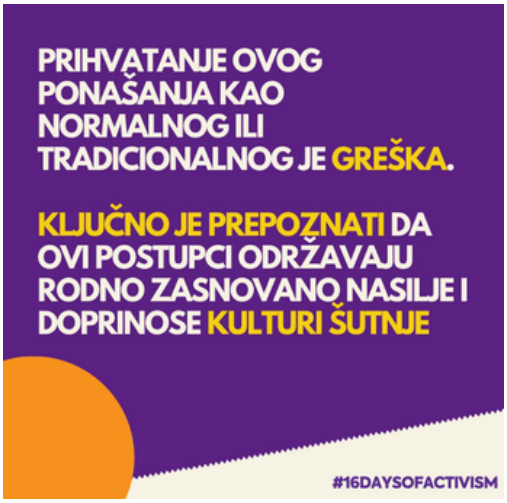

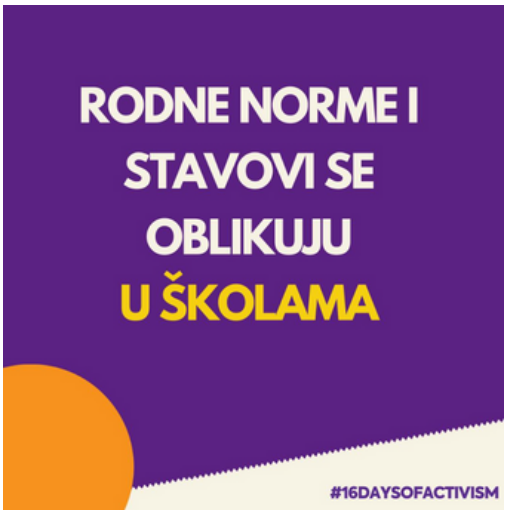

Slike: Vizuali kampanje

RADIONICE ZA SREDNJOŠKOLCE

IPD vršnjački edukatori nastavljaju nizati uspjehe u promociji prevencije nasilja i zdravih stilova života među svojim vršnjacima. U 2023. IPD i partneri omladinskih nevladinih organizacija, zajedno sa Budi muško klubom Gračanica su sarađivali sa više od deset srednjih škola u kojima su članovi BMK održali ukupno 100 radionica među 1980 učenika. Interaktivne radionice koje potiču razvoj životnih vještina kod mladih su provedene na temelju sveobuhvatne i naučno utemeljene metodologije Programa Y.

RADIONICE ZA MLADE U OSNOVNIM ŠKOLAMA

Zbog goruće potrebe za povećanjem pristupa kvalitetnom programu prevencije nasilja za učenike osnovnih škola, metodologija Programa Y prilagođena je Programu E, sveobuhvatnom programu prevencije nasilja i promocije zdravih stilova života za učenike osnovnih škola. Koristeći novu metodologiju, educirani vršnjački edukatori održali su **25 radionica u osnovnim školama u Sarajevu, Istočnom Sarajevu, Bijeljini and Travniku na kojima je sudjelovalo ukupno 500 učenika.**

AKTIVNOSTI SA STUDENTIMA REALIZIRANE U FORMALNOM OKRUŽENJU NA UNIVERZITETU U SARAJEVU

U ljetnom semestru akademske godine 2022./2023. u okviru predmeta Socijalna pedagogija realizirane su aktivnosti prema temama integriranim iz Programa Y u kurikulum studija Pedagogije. Tokom nastavnog procesa veći naglasak stavlja se na razumijevanje složenih fenomena poput različitih pojavnih oblika nasilja i ovisnosti, koji se smatraju najizraženijim problemima u ponašanju djece i mladih. Učenici su bili motivirani za propitivanje fenomena nasilja počevši od bliskih veza i odnosa u primarnoj sredini do njegove globalne manifestacije. Uz istaknute teme vezane uz fenomen nasilja u programu kolegija Socijalna pedagogija korigirana je i istaknuta tema: Rizična ponašanja djece i mladih – ovisnosti u školskom okruženju. Time su stvoreni uvjeti za kontinuiranu edukaciju učenika u narednim generacijama, kada su u pitanju navedene teme.

STRATEŠKI SASTANAK ZAGOVARANJA S KLJUČNIM PARTNERIMA I MLADIMA

IPD je održao završni strateški sastanak s predstavnicima škola, obrazovnih institucija, relevatnim subjektima iz lokalnih zajednica, članovima škola izvrsnosti, partnerskim organizacijama i članovima Budi muško klubova, kako bi se raspravljalo i definiralo strateški okvir za nastavak aktivnosti, ali i kako bi se razgovaralo o tome kako proširiti dobre prakse i identificirati obećavajuće strategije i intervencije koje mogu biti dio nastavka projekta. Tokom strateškog zagovaračkog sastanka razvijen je set preporuka koje će se adresirati kako bi se tražio nastavak projekta koji dokazano dovodi do smanjenja fizičkog nasilja, povećanja ravnopravnosti spolova, povećanja u toleranciji, smanjenju učestalosti digitalnog nasilja te povećanju postotka mladih koji bi prekinuli nasilje kojem svjedoče.

IZLOŽBA UČENIČKIH RADOVA „BUDUĆNOST ZA MLADE – ŠKOLA BEZ NASILJA“

U sklopu saradnje IPD-a i Srednje škole za primijenjenu umjetnost pripremljena je i prezentirana izložba učeničkih radova u skladu s temom izložbe „Budućnost za mlade – škola bez nasilja“. Izložba je održana u sklopu programa "16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja" i predstavljala je glas mladih izražen kroz crtež, skulpturu, sliku i dizajn. Ovakav pristup mladima, poticanje njihovih sklonosti, interesa, talenata, vizija, osim što osigurava sigurno odrastanje, prihvaćanje autentičnih vrijednosti i zdravih stilova života, podržava razvoj zdrave, odgovorne, samodostatne i samostalne osobnosti, ostvarene na svim nivoima funkcionisanja. Tom prilikom, direktorica IPD je direktorici Srednje škole primijenjene umjetnosti uručila zahvalnicu za izvrsnu saradnju u realizaciji programa.

Primjena sveobuhvatnog socio--ekološkog i modela zasnovanog na aktivnom učešću zajednica u eliminaciji nasilja nad ženama u BiH

Donator: UN Women ured u BiH
Trajanje projekta: 01.07.2021 -30.12.2023
Ukupna vrijednost projekta: 352,625.69 BAM

O PROJEKTU

Prevencija nasilja od 2006. godine predstavlja prioritetnu oblast Instituta za populaciju i razvoj (u daljem tekstu IPD) što potvrđuje 17 godina posvećenog rada na rješavanju ovog važnog društvenog fenomena. U svojim nastojanjima da doprinose razvoju društva koje se aktivno suprotstavlja svim oblicima nasilja i neravnopravnosti, IPD u programe prevencije nasilja uključuje relevantne institucije, organizacije civilnog društva, srednje škole, učenike, roditelje i predstavnike medija. Partnerstvo sa vodećim organizacijama koje aktivno rade na polju prevencije nasilja doprinosi prepoznatljivosti IPD i partnera kao lidera u razvoju društva koje pokazuje nultu toleranciju prema svim oblicima nasilja.

Kao liderska organizacija na polju prevencije rodno zasnovanog nasilja u Bosni i Hercegovini, IPD ima obavezu i društvenu odgovornost da kroz svoje programe i pristupe odgovori na specifične potrebe pojedinaca/ki i socio-kulturalne zahtjeve koji su ključan faktor u pojavi nasilja i rodne neravnopravnosti. Umjesto ujednačenog pristupa svim zajednicama, IPD je posvećen razvoju inovativnih rješenja koja odgovaraju lokalnom kontekstu zajednica u kojima se programi i projekti realiziraju. Na taj način, IPD osigurava da programi odgovaraju specifičnostima zajednice i potrebama ljudi koji žive u ciljanim zajednicama.

Kao i prethodnih godina, Institut za populaciju i razvoj u 2023. godini nastavio je aktivnosti na prevenciji svih oblika nasilja sa fokusom na jačanje kapaciteta lokalnih institucija da samostalno planiraju i provode naučno utemeljene i dokazano efikasne preventivne intervencije u svojim zajednicama. U cilju postizanja većeg stepena efikasnosti preventivnih aktivnosti, posebna je pažnja posvećena kontekstualiziranju i prilagođavanju modela prevencije specifičnostima lokalnih zajednica uključenih u sveobuhvatni preventivni program.

U 2023. godini preventivne aktivnosti su provođene uz aktivno učešće i saradnju sa lokalnim i entitetskim institucijama, organizacijama i medijima. Učešće predstavnika u programiranju aktivnosti i prilagođavanju strategija specifičnostima zajednica i institucionalnom okruženju predstavljaju ključne preduslove za razvoj i sprovođenje programa prilagođenih potrebama zajednica i institucija u kojima se implementiraju.

Socio-ekološki program prevencije nasilja proveden je u saradnji sa lokalnim partnerskim organizacijama Forum Teatar iz Istočnog Sarajeva, Nova Vizija iz Novog Travnika, Otaharin iz Bijeljine i Centar za izgradnju mira iz Sanskog Mosta. Takođe, program je sproveden u saradnji sa partnerskim institucijama Gender centar Vlade Republike Srpske, Gender centar Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa Srednjobosanskog Kantona i Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske.

OSNAŽIVANJE ZAJEDNICA: IPD USPJEH U SVEOBUHVATNOM PROGRAMU PREVENCIJE CTC-A

Institut za populaciju i razvoj (IPD) postigao je zapažene rezultate u implementaciji programa prevencije nasilja po modelu Zajednice koje brinu (CTC) u šest lokalnih zajednica širom Bosne i Hercegovine. Projekt je uključio ukupno 51 instituciju koje su aktivno sudjelovale u planiranju i provedbi inicijativa CTC-a.

Kao rezultat saradnje i uključivanja u aktivnosti CTC-a, pet lokalnih zajednica formalno je usvojilo program. Zajednice su učvrstile svoju predanost kroz potpisane sporazume o suradnji s partnerskim organizacijama, ocrtavajući modalitete suradnje za stalnu podršku tokom i nakon projekta.

Sljedeća postignuća ostvarena su pod ishodom povezanim s CTC-om:

- **CTC okviri i priručnik razvijeni**

Projekt je uspješno ostvario indikator za izradu Kriterija i okvira za uspostavu i provedbu programa CTC. Dva su okvira uspostavljena i korištena tokom projekta, pridonoseći finalizaciji opsežnog Priručnika za CTC metodologiju. Ovo značajno postignuće označava čvrst temelj za tekuće i buduće inicijative CTC-a.

- **Jačanje CTC timova i širenje dosega**

Projekt je premašio očekivanja u uspostavljanju i jačanju kapaciteta za svih šest CTC timova u sljedećim lokalnim zajednicama: Bijeljina, Doboj, Pale, Istočno Sarajevo, Novi Travnik i Travnik. Mentorske skupine, koje su se sastojale od iskusnih predstavnika lokalnih zajednica iz prethodnih faza projekta, odigrale su ključnu ulogu u podršci novoosnovanim CTC timovima. Ova je saradnja ojačala mrežu, potičući suradničke napore između CTC timova na različitim lokacijama, pružajući podršku novim zajednicama i povećavajući ukupnu učinkovitost.

- **Osnaživanje odraslih muškaraca kroz rodno transformativno obrazovanje**

Timovi CTC-a proširili su rodno transformativno obrazovanje na odrasle muškarce, nadmašivši planirano učešće od 60 muškaraca s izvanrednim uspjehom od 91 sudionika. Ove su radionice uspješno korigirale stavove prema nasilju nad ženama, djecom i rodno zasnovanom nasilju, pridonoseći informiranijoj i rodno ravnopravnijoj zajednici.

- **Inicijative i uticaj na zajednicu**

Kao potvrda uspjeha CTC pristupa, 36 inicijativa provedeno je na svih šest lokacija, nadmašujući planirani cilj od 35 inicijativa. Ovaj pristup vođen zajednicom, s naglaskom na obrazovanje i saradnju, doveo je do opipljivih pozitivnih promjena i povećane svijesti o prevenciji nasilja i odgovoru na njega. Zaključno, IPD-ov CTC program ne samo da je ispunio već i premašio svoje ciljeve, prikazujući učinkovitost inicijativa koje vodi zajednica u poticanju sigurnijih, informiranijih i rodno ravnopravnih zajednica.

TRANSFORMACIJA SREDNJIH ŠKOLA: UTJECAJ IPD-A NA OBRAZOVANJE O PREVENCIJI NASILJA

U transformativnom putovanju, Institut za populaciju i razvoj (IPD) predvodio je dokazano efikasnu inicijativu za osnaživanje srednjih škola u šest lokalnih zajednica širom Bosne i Hercegovine za provođenje sveobuhvatnog programa prevencije nasilja utemeljenog na dokazima. Primarni cilj bio je opremiti obrazovne ustanove kapacitetima za provođenje standardiziranog rodno transformativnog obrazovanja, s fokusom na prevenciju nasilja kroz Program Y i metodologiju Budi muško klubova.

Strateško povećanje kapaciteta:
Tokom projekta, IPD je u saradnji s lokalnim partnerima neumorno radio na unapređenju sposobnosti srednjih škola u Bijeljini, Doboju, Palama, Travniku , Istočnom Sarajevu i Novom Travniku. Cilj je bio uspostaviti potrebne operativne i tehničke preduvjete usklađene s kriterijima izvrsnosti, koji omogućuju učinkovitije i djelotvornije programe prevencije nasilja u školama.

Provjera krajnje evaluacije:
Postignuće drugog rezultata projekta, "Srednje škole u 6 lokalnih zajednica u BiH imaju kapacitete za provođenje standardiziranog rodno transformativnog obrazovanja", potvrđeno je kroz sveobuhvatnu krajnju evaluaciju. Ova ključna procjena služi kao dokaz da su preventivne intervencije koje podržava UN Women, ured u BiH, bile učinkovite, što jamči nastavak podrške u budućnosti. Početne i završne evaluacije imale su ključnu ulogu u mjerenju efektivnosti programa, otkrivajući značajne promjene u stavovima i svijesti među mladima.

Značajne promjene u svijesti:
Podaci krajnje studije istaknuli su značajnu promjenu u svijesti mladih u svim gradovima. Došlo je do značajnog povećanja spremnosti da se otvoreno razgovara o iskustvima s nasiljem, popraćeno promjenama stavova do 24%. Ovaj je pomak naglasio sve veće shvaćanje da nasilje nije privatna stvar i da treba biti predmet otvorenog dijaloga. IPD je uspješno premašio projektni pokazatelj od 10% povećanja, dosegnuvši impresivnih 24%.

Pozitivan utjecaj na promjene u stavovima:
Rezultati istraživanja pokazali su da su sudionici programa izrazili zadovoljstvo aktivnostima, ističući posebno pozitivne učinke na promjene u stavovima. Razdoblje nakon programa svjedočilo je objektivnijoj percepciji nasilja među mladima, jačajući ideju da je nasilje društvena briga koja zahtijeva otvoreni dijalog.

Strateška saradnja i priznanje:
Strateška saradnja IPD-a s ministarstvima obrazovanja Republike Srpske i Srednjobosanskog kantona bila je ključna odrednica za postignute uspjehe. Saradnja je prepoznata kao obećavajuća i relevantna, s ključnim predstavnicima imenovanim za koordinaciju i provedbu. Oba ministarstva su imenovali kontakt osobe koje su aktivno učestvovale u svim fazama planiranje i provedbe projekta. Ova saradnja pridonijela je osnivanju škola izvrsnosti, a memorandumom o saradnji formalizirana je podrška lokalnih zajednica.

Osnaživanje mladih kroz klubove Budi muško:
Partnerske organizacije nastavile su ulagati u poboljšanje rada Budi muško klubova, uključivanje mladih u redovite sastanke, motivacijske aktivnosti i kreativne radionice. S više od 100 održanih sastanaka ovi su klubovi odigrali ključnu ulogu u osnaživanju mladih članova, poticanju osjećaja odgovornosti i vodstva.
Zaključno, IPD-ov holistički pristup rodno transformativnom obrazovanju i prevenciji nasilja u srednjim školama ne samo da je postigao, već i premašio svoje ciljeve. Dugotrajni uticaj na stavove i svijest među mladima označava pozitivan pomak u društvenim normama, pojačavajući nužnost kontinuiranih napora u izgradnji sigurnije i rodno pravednije budućnosti.

Vjerske institucije igraju ključnu ulogu u sprječavanju nasilja nad ženama iskorištavajući svoj moralni autoritet i utjecaj unutar zajednica kako bi zagovarale ravnopravnost spolova i osuđivale štetne društvene prakse. Vjerske institucije često služe kao važne platforme za širenje poruka poštovanja, empatije i nenasilja, potičući kulturni pomak prema egalitarnijim vrijednostima. Integriranjem inicijativa protiv nasilja u vjerska učenja i angažiranjem vjerskih vođa kao zagovornika, vjerske institucije pridonijele su oblikovanju stavova i ponašanja koji odbijaju nasilje i promiču sigurnije okruženje za žene i djevojčice.

Jačanje partnerstva i vjerskog angažmana u borbi protiv nasilja nad ženama

S namjerom da doprinesemo eliminaciji nasilja nad ženama (NAŽ), zajednički napori naših partnera obilježili su značajne pomake tokom izvještajnog razdoblja.
Počevši Okruglim stolom na temu "Iskorjenjivanje nasilja nad ženama" 8. marta 2023. godine u Sanskom Mostu, okupili su se predstavnici obrazovnih institucija, vjeroučitelji i predstavnici lokalnih institucija. Prepoznajući nasilje nad ženama kao javnozdravstveni i društveni problem, sudionici su istaknuli kolektivnu odgovornost pojedinaca i institucija u njegovom sprječavanju i iskorjenjivanju.

Tokom 2023. godine partnerska organizacija CIM angažirala se u inicijativama strateškog zagovaranja, uključujući sastanak s Ministarstvom obrazovanja i razgovore s predsjednicom Multisektorskog tima, gđom Kadirić. Kao rezultat ovih inicijativa zagovaranja, partnerska organizacija je postala članica Multisektorskog tima Sanski Most.

Panel diskusija: "Primjena naučnih i na dokazima zasnovanih metoda prevencije i odgovora na nasilje u djelovanju vjerskih zajednica"

U 2023, godini održana je panel diskusija „Primjena naučnih i na dokazima zasnovanih metoda prevencije i odgovora na nasilje u djelovanju vjerskih zajednica“. Panel na kojem su učestvovale 24 osobe istaknuo je važnost uključenosti vjerskih vođa u prevenciji nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja. U raspravama je naglašen pozitivan učinak podrške UN Women u izgradnji kapaciteta unutar vjerskih zajednica za sveobuhvatniji angažman.

Zagovaranje sveobuhvatnijeg uključivanja vjerskih institucija u prevenciju i odgovor na nasilje

Partnerska organizacija CIM provela je niz zagovaračkih i konzultacijskih sastanaka, s ciljem prikupljanja podrške za korištenje Okvira za prevenciju nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja unutar vjerskih zajednica. Uspjeh zagovaranja rezultirao je odobrenjem IRC koordinatora od strane poglavara sve tri vjerske zajednice da učestvuju u procesu konsultacija koji vode CIM i IPD.

Kao rezultat zagovaračkog procesa, formirana je stručna grupa za zagovaranje koja je analizirala i zagovarala korištenje Okvira u budućim programima prevencije rodno zasnovanog nasilja unutar vjerskih zajednica. Uključivanje educiranih stručnjaka iz sve tri vjerske zajednice označilo je značajnu pobjedu u zagovaranju. Stručni tim, koji se sastojao od predstavnika Islamske zajednice, Katoličke crkve i Židovske zajednice, odigrao je ključnu ulogu u revidiranju Okvira i izradi pisma preporuke za njihovu upotrebu u tekućim i budućim preventivnim inicijativama.

Stručna grupa je tokom posljednjeg kvartala 2023. godine kreirala akcijski plan budućeg angažmana vjerskih zajednica u prevenciji nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja. Ekspertna grupa je također dostavila pismo podrške za korištenje okvira u planiranju budućih preventivnih aktivnosti. Ovaj zajednički napor pokazuje predanost vjerskih institucija i zajednica da aktivno doprinose prevenciji i odgovoru na nasilje, njegujući sigurnije i inkluzivnije društvo.

UJEDINJENI
U VJERI Z
AVLJANJE
NASI
COM I
RODNO
NASILJA

IPPF International Planned Parenthood Federation
European Network

Donator: IPPF EN

Trajanje projekta: 1. 11. 2022. – 31. 10. 2023.

PERCEPCIJA RODNIH ULOGA I UTICAJ NA MLADE LJUDE-PLA ISTRAŽIVANJE

O PROJEKTU

Social and stereotypical gender norms are strong social determinants of health and behaviour, as these norms can discourage young people from taking care of their health. They are also discouraged from using relevant SRZ (sexual and reproductive health) and mental health services. The behavior, attitudes and values of boys and girls differ and are influenced by gender norms, where boys may consider asking for help a sign of weakness and risky behavior may be encouraged. Girls may feel uncomfortable accessing/using SRZ services or speaking freely with professionals about their SRZ needs/concerns.

The identification of key sociocultural factors is a prerequisite for the application of a socio-ecological and gender-sensitive approach, which creates equal and rights-based opportunities for boys and girls to live healthier lives.

By changing the paradigm of health education, it is possible to influence young people's seeking of help and their awareness of acting in the best interest of their health.

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I REZULTATI

IMPLEMENTACIJA RADIONICA PARTICIPATIVNOG UČENJA I AKCIJE (PLA) SA 90 MLADIH UČESNIKA OD 13-19 GODINA IZ BOSNE I HERCEGOVINE.

U okviru projekta uspješno je organizovano šest trodnevnih radionica Participativnog Učenja i Akcije (PLA) s ukupno 90 učesnika iz ciljne starosne grupe. Ove radionice, održane u Sarajevu, Banja Luci i Mostaru, pružile su učesnicima platformu za aktivno uključivanje te omogućile duboko razumijevanje društvenih faktora koji oblikuju korištenje preventivnih mjera za reproduktivno zdravlje (PRZ) i usluga mentalnog zdravlja među mladima. Posebna pažnja posvećena je radu s djevojkama i mladićima odvojeno, unapređujući fokus i prilagođavajući se specifičnostima svakog spola.

Ova inicijativa potaknula je aktivno sudjelovanje mladih, doprinoseći dubljem razumijevanju socijalnih normi koje utječu na njihovu percepciju i pristup PRZ-u i mentalnom zdravlju. Kroz dijalog i suradnju, otkriveni su zajednički izazovi i potrebe između djevojaka i mladića, što je rezultiralo jačanjem njihovih individualnih glasova i pridonijelo širem društvenom razumijevanju i podršci potrebama mladih ljudi u zajednici.

PRILAGODBA PROGRAMA CSE, SRZ I MENTALNOG ZDRAVLJA NA OSNOVU NALAZA PLA KAKO BI BOLJE ODGOVORILI NA IDENTIFICIRANE POTREBE.

IPD je usvojio vlastite obrazovne pristupe kako bi odgovorio na identificirane potrebe mladih ljudi, slijedeći socio-ekološki perspektivu. Obrazovni odgovori zasnovani na dokazima sada su bolje prilagođeni specifičnim potrebama identifikovanim tokom participativnog istraživanja.

To podrazumijeva da će se u sljedećem koraku rada s mladima više pažnje posvetiti društvenim mrežama jer su se one pokazale kao veoma važan i uticajan aspekt života i dobrobiti mladih. Kao važan rezultat dobijen PLA istraživanjem, shvatilo se da mladi najviše vremena provode sa svojim vršnjacima, od kojih traže informacije o problemima sa kojima se susreću tokom odrastanja. Zato je važno jačati znanja i vještine mladih, kao i širiti mrežu vršnjačkih edukatora o ovim relevantnim temama. Istraživanje je ponudilo jasne upute kako uskladiti aktivnosti osnaživanja mladih sa identificiranim mogućnostima vršnjačke medijacije u cilju postizanja boljeg zdravlja i povećanja broja mladih koji koriste dostupne usluge.

Istraživanje naglašava važnost integracije vršnjačke edukacije u programe osnaživanja mladih. Preporučuje se uključivanje obučenih vršnjačkih edukatora u ove programe kako bi se mladima omogućio pristup relevantnim informacijama o seksualnom i reproduktivnom zdravlju (SRHR) i mentalnom zdravlju. Osim toga, istraživanje naglašava potrebu za jačanjem komunikacije među mladima, s posebnim naglaskom na podsticanje otvorenih diskusija o pitanjima SRHR-a. Cilj je smanjiti stigmu i promovirati međusobno razumijevanje među mladima.

Kao dio preporuka istraživanja, akcenat je na važnosti širenja mreže vršnjačkih edukatora. Ovi edukatori bi trebali biti obučeni da pružaju podršku i informacije svojim vršnjacima, stvarajući tako održivu podršku među mladima.

Istraživanje preporučuje prilagođavanje programa osnaživanja mladih specifičnom sociokulturnom kontekstu. Cilj je osigurati da programi odražavaju stvarne potrebe mladih i podstaknu njihovo aktivno učešće u zajednici.

RAZVIJEN PLA VODIČ: KLJUČNE SMJERNICE ZA ISTRAŽIVANJE I IMPLEMENTACIJU

IPD je uspješno završio razvoj vodiča za participativno učenje i djelovanje (PLA) dizajniranog tako da ga članovi (MA) lako koriste. Ovaj vodič pruža ključne smjernice koje pokrivaju pripremne i operativne korake bitne za planiranje, implementaciju i finalizaciju PLA istraživanja. Sadrži detaljne informacije i uputstva za efikasno korišćenje prikupljenih i analiziranih kvalitativnih podataka.
Razvijene PLA Smjernice su sveobuhvatan resurs, uključujući uputstva korak po korak za planiranje i implementaciju svih faza PLA istraživanja.
Konkretno, vodič nudi istraživačke alate prilagođene potrebama svih članova MA, omogućavajući im da kontekstualiziraju svoje programe sveobuhvatnog seksualnog obrazovanja (CSE) i seksualnog i reproduktivnog zdravlja (SRH), nastavne planove i programe, vršnjačku edukaciju, profesionalnu obuku i druge relevantne za mlade. strategije. Ova inicijativa pruža članovima (MA) sredstva da efikasno prilagode programe i prakse, podržavajući njihove specifične potrebe i ciljeve u radu sa mladima.

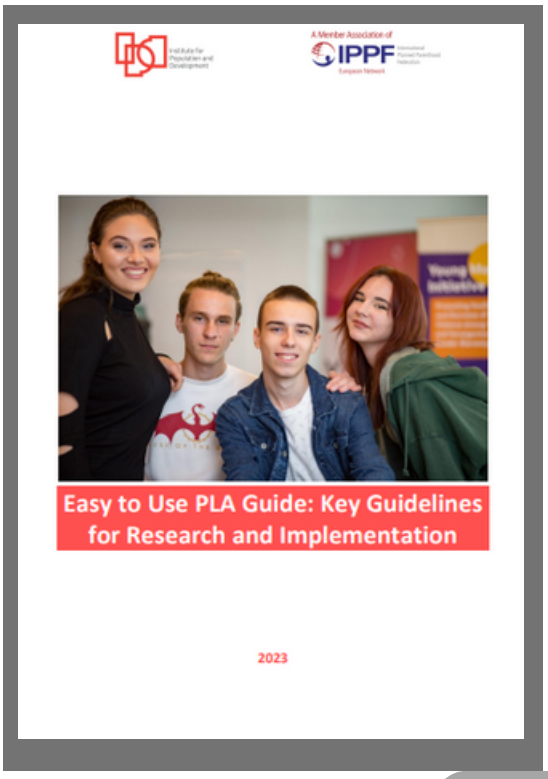

Projekt mentalnog zdravlja u BiH (PMZ u BiH)

Donator: Vlada Švicarske | **Trajanje projekta: 01.03.2018. do 30.06.2023. (FAZA III)** | **Ukupna vrijednost projekta: 11.112.479,00 BAM**

Godina 2023. je posljednja godina Projekta mentalnog zdravlja u BiH, koji je u svoje tri faze implementirao IPD od 2010. godine. Projekat, prvobitno planiran da završi svoju treću i posljednju fazu, 1. februara 2023. godine, produžen je do kraja juna 2023. godine, kada je zvanično i završen. U ovom periodu je IPD takođe započeo pripremu novog zdravstvenog projekta fokusiranog na promociju zdravlja i prevenciju nezaraznih bolesti, uz unapređenje zdravih životnih stilova, mentalnog zdravlja, spolnosti i reproduktivnog zdravlja kroz nastavak direktne saradnje sa SDC-jem, Federalnim ministarstvom zdravstva i Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. U ovom izvještaju dat je detaljniji pregled aktivnosti oba ova projekta.

ISHOD 1
RUTINSKO PRIKUPLJANJE PODATAKA O MENTALNOM ZDRAVLJU

U FBiH u sklopu Zakona o evidencijama u oblasti zdravstva, svi centri za mentalno zdravlje dostavljaju ZZJZ u FBiH šestomjesečne i godišnje zbirne izvještajne obrasce izvještaj o radu centra za mentalno zdravlje i izvještaj o oboljenjima u centrima za mentalno zdravlje i bolnice sa psihijatrijskim odjelima - kroz bolesničko statistički obrazac psihijatrijski tip. Održivost i sistemsko uređenje prikupljanja podataka u oblasti mentalnog zdravlja je osigurana na način da su potrebni obrasci dio zakonskih i podzakonskih propisa (na osnovu Zakona o evidencijama u oblasti zdravstva). Stvoreni su osnovi za prikupljanje podataka o korisnicima na takav način da o brojnim indikatorima mogu izvještavati različita tijela u zemlji u inostranstvu (uključujući i izvještavanje po Atlasu mentalnog zdravlja za SZO). ZZJZ izrađuje i izvještaj „Zdravstveno stanje stanovništva Federacije BiH“ i „Zdravstveno-statistički godišnjak Federacije BiH“ za svaku kalendarsku godinu. Tako sačinjeni izvještaji koriste se za različite svrhe: analize podataka, planiranja, kreiranje strateških pravaca i politika, izmjene i dopune zakonskih rješenja i sl.

BOLNICE PRUŽAJU KONTINUITET BRIGE USVOJENIM MODELOM ZAJEDNIČKOG PLANIRANJA OTPUSTA (UČEŠĆE PORODICA KORISNIKA, CMZ, CSR, UDRUŽENJA KORISNIKA I DRUGIH USLUGA PO POTREBI)

Model zajedničkog planiranja otpusta pacijenata regulisan je novim Zakonom o mentalnom zdravlju (u procesu usvajanja) i provedbenim propisima usvojenim u skladu sa zakonima. Uspješno je pilotiran u 45% zajednica sa CMZ.

U FBiH su u julu 2020. godine uvedeni revidirani bolnički standardi koji predviđaju jasno regulisan otpust pacijenata u mentalnom zdravlju u skladu sa modelom. Analize indikatora pokazuju poboljšanu saradnju sa bolničkim sektorom. Pripremljeni nacrt stručnih osnova Pravilnika o otpustu osobe sa mentalnim poremećajima iz zdravstvene ustanove, a koji će se donositi na temelju novog Zakona o zaštiti mentalnog zdravlja. Pododjeljak C2. Otpust (čl. 64.-68.)

ISHOD 2

ANKETIRANJE CMZ-OVA U BIH - ZAVRŠNI UPITNIK O PRIMJENI KOORDINISANE BRIGE, OKUPACIONE TERAPIJA I USLUGA RADA SA DJECOM I ADOLESCENTIMA I PORODICAMA

U svojoj završnoj fazi, Projekat mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini bio je posvećen aktivnostima koje su za cilj imale zagovaranje održivosti i promociju projektnih rezultata koji su se postigli kroz kontinuirani zajednički rad. U tu svrhu, prikupljeni su podaci iz 73 CMZ-a u BiH koji su dali važne informacije o održivosti koordinisane brige u svakodnevnom radu centara za mentalno zdravlje. Obrada ankete je pokazala da, na nivou BiH, od ukupnog broja trenutno zaposlenih 508 osoba u centrima za mentalno zdravlje, 78 osoba nije prošlo edukaciju iz koordinisane brige (KB) i to: novozaposleno osoblje, specijalizanti i veoma mali broj osoba koje su bile iz opravdanih razloga spriječene da se uključe u ranije organizovane edukacije. Takođe, 68 CMZ ili 93,15% je odgovorilo da će nastaviti sa primjenom koordinisane brige i nakon završetka podrške PMZ u BIH.

Izvještaj sa završnih konferencija Projekta mentalnog zdravlja u BiH kao i evaluacije primjene inoviranih usluga kroz upitnike govore o tome da je povećanje kapaciteta zdravstvenih snaga postignuto kroz provođenje formalnog i neformalnih obrazovanja, kontinuirano učenje kao i praktičnu primjenu stečenih znanja i razmjenu iskustava na radnom mjestu, učenje na primjerima dobre prakse i dugoročno nadzorno praćenje rada na terenu putem terenskih posjeta i supervizijsko/intervizijskih edukativnih radionica.

Sami stručnjaci smatraju da su u edukacije koje su prolazili u proteklih 13 godina u većini njihovih izjava uticale na promjenu odnosa u radu sa korisnicima usluga/pacijentima. Takođe navode da je postignuta bolja saradnja između CMZ-ova i psihijatrijskih klinika, da su jako zadovoljni primjenom koordinirane brige, okupacione terapije i preventivnih programa i da su te usluge uticale na poboljšavanje kvalitete života korisnika usluga, model otpusta je olakšao posthospitalno praćenje i kontinuitet brige osigurao i sve usluge su dovele do povećanja prava pacijenata.

ONSITE POSJETE USTANOVAMA SOCIJALNE ZAŠTITE RADI PRAĆENA PRIMJENE INDIVIDUALNOG PLANA OPORAVKA UKLJUČENIH KORISNIKA (IPO):

U periodu mart-april 2023. provedeno je 5 supervizijskih posjeta i 1 on line sastanak sa osobljem svih 8 uključenih ustanova socijalnog tipa/za dugotrajni smještaj korisnika za primjenu Individualnog plana oporavka (IPO) sa korisnicima u ustanovama1. Ono što treba naglasiti da je Specijalna bolnica za psihijatriju Sokolac prijavila da ima uključenja korisnika u IPO, tako da možemo konstatovati da svih 8 ustanova socijalne zaštite su uključili korisnike u IPO, što sada iznosi preko 70 korisnika. Iz onsite posjeta smo obaviješteni da sve druge ustanove nastavljaju sa novim uključenjima korisnika u IPO. Posebno treba istaknuti Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba Stolac, jer je njihovo osoblje koje je završilo trening iz IPO organizovalo internu edukaciju ostalog osoblja Doma Stolac u ustanovi.

MJERENJE OPORAVKA KORISNIKA UKLJUČENIH U IPO U USTANOVAMA SOCIJALNE ZAŠTITE

Po završetku kompletnog IPO treninga, prvo mjerenje individualnog plana oporavka, krajem 2022. godine pokazalo je da se 87,7% uključenih korisnika u IPO dobro oporavlja nakon 3 mjeseca uključenosti u IPO (N=49, Ž=31, M=18).

[1] Ustanove u kojima je uvedena usluga Individualni plan oporavka (IPO): Javna ustanova za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica „Drin“ Fojnica, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Bakovići, Javna ustanova za zbrinjavanje mentalno ometene djece i omladine Pazarić (Federacija BiH); Specijalna bolnica za hroničnu psihijatriju Modriča; Dom za osobe sa invaliditetom „Čirkin Polje“ Prijedor, Dom za osobe sa invaliditetom Višegrad, Specijalna bolnica za psihijatriju Sokolac.

OBAVLJENI SU SASTANCI SA DRUGIM UNIVERZITETIMA OKO POKRETANJA FORMALNE EDUKACIJE IZ OKUPACIONE TERAPIJE U FBIH

Sastanak sa Visokom školom "CEPS - Centar za poslovne studije" Kiseljak; Pratili smo proces otvaranja Odsjeka okupacione terapije Univerzitetu u Zenici, koja je zbog političkih konotacija zaustavljena do daljnjeg.
Osigurano je učešće na sastancima Radne grupe koju čine predstavnici Federalnog ministarstva zdravstva, Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, AKAZ-a i Projekat mentalnog zdravlja u BIH oko zadatka tranzicije relevantnih podatka koji se prikupljaju kroz PMZ u BIH u sistem (softver) kojim Zavod raspolaže.
Tim komponente 2B je dostavio podatke oko metodologije prikupljanja podataka (SPSS bazu i upitnike) sa uputom za obradu i interpretaciju, kako bi koleginice iz IT sektora Zavoda mogle neometano nastaviti praćenje podataka vezano za okupacionu terapiju.

EDUCIRANO 53 POLAZNIKA „INTENZIVNOG KURSA OKUPACIONE TERAPIJE U OBLASTI MENTALNOG ZDRAVLJA“ U USTANOVAMA SOCIJALNE ZAŠTITE

Dodijeljeni cerfitikati za 53 polaznika/ce „Intenzivnog kursa okupacione terapije u oblasti mentalnog zdravlja“ po uzoru na jednogodišnji program dodatnoj edukaciji medicinskih sestara/tehničara iz okupacione terapije u mentalnom zdravlju u BiH. Ujedno je osigurano učešće naših okupacionih terapeuta na Regionalnoj konferenciji iz oblasti mentalnog zdravlja za sva tri dana.

U saradnji sa JU Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići sašivene kecelje za diplomante i iste podijeljene na ceremoniji. U saradnji sa JZU Specijalna bolnica za hroničnu psihijatriju Modriča osigurani sapuni kao pokloni za diplomante.

Svečana dodjela diploma educiranim okupacionim terapeutima upriličena na Regonalnoj konferenciji mentalnog zdravlja

ODRŽAN OKRUGLI STOL NA TEMU „VAŽNOST PODRŠKE PORODICI U AKTUELNOM TRENUTKU U BIH“

Dana 9.05.2023. godine, uoči početka Regionalne konferencije o mentalnom zdravlju održan je Okrugli stol na temu **„Važnost podrške porodici u aktuelnom trenutku u BIH”** koji je okupio sistemske porodične savjetnike educirane kroz PMZ u BIH, relevantne predstavnike sistemske porodične terapije i predstavnike entitetskih ministarstava zdravstva. Na okruglom stolu osim važnih zaključaka o budućim koracima u radu sa porodicama u BiH (prilagođavanju usluga digitalizaciji, poboljšanju funkcionisanja porodice, bolju emocionalna povezanost i brigu o porodici u krizi, predloženo je više programa prevencije iz ove oblasti: škole roditeljstva, izbor partnera, sistemi sa vulnerabilnim članom gdje sistem stavlja stres na njegovatelje i sl. Urađena je i evaluacija o kontinuitetu primjene sistemske porodične terapije slanjem upitnika svim educiranim porodičnim savjetnicima te obrada upitnika koja je dio završnog izvještaja PMZ u BIH.

PUBLIKOVANI SU PRIRUČNIK I PRAKTIKUM ZA OKUPACIONU TERAPIJU U MENTALNOM ZDRAVLJU KAO NOVITETI U STRUČNOJ I NAUČNOJ LITERATURI ZDRAVSTVENIH/SOCIJALNIH PROFESIONALACA

Priručnik/Praktikum za edukaciju iz okupacione terapije u mentalnom zdravlju zbog svoje specifičnosti i rariteta u regiji smatramo da će postati nezaobilazna stručna literatura fakulteta/visokih medicinskih škola odsjeka za okupacione/radne terapeute, ali i nevladinih organizacija, udruženja korisnika i profesionalaca koji se bave neformalnim edukacijama u ovoj oblasti.

Napisani su od strane većeg broja autora istaknutih u aktivitetu u ovoj oblasti. Prvenstveno je namijenjen okupacionim/radnim terapeutima u mentalnom zdravlju u Bosni i Hercegovini, kao radni materijal u centrima za mentalno zdravlje, psihijatrijskim odjeljenjima u opštim bolnicama, psihijatrijskim klinikama i socijalnim ustanovama o primjeni okupacione terapije.

Stil pisanja je pregledan i jasan. Priručnik je napisan u 8 (osam) poglavlja i u većini segmenata su prošireni do nivoa znanja kako svih osoba koji su uključeni u rad okupacionog terapeuta, tako i studenata i korisnika usluga okupacione terapije. Jasno se daju standardizirane preporuke o terapijama, postupcima i tehnikama okupacione terapije, primjeni i intervencijama u okviru OT. Praktikum sadrži opise vježbi, prikaze slučajeva, instrument za procjenu, koji su se koristili tokom edukacija, ali i obaveza su tokom rada sa korisnicima usluga okupacione terapije u svakodnevnoj praksi u službama mentalnog zdravlja. Podaci koji su izneseni ukazuju na značajne elemente koje je neophodno provesti u radu okupacionih terapeuta.

Priručnik OT

Praktikum OT

ISHOD 3
PREDSTAVLJANJE REZULTATA I DOBRE PRAKSE UDRUŽENJA KORISNIKA

Tokom mjeseca marta završeni svi projekti sa udruženjima i socijalnim ustanovama kako je i planirano. U martu i aprilu urađen je i obrađen upitnik o radu korisničkih udruženja. Rezultati upitnika predstavljeni su na Okruglom stolu sa korisničkim udruženjima kao svojevrstan zagovarački alat. Ovom događaju prisustvovalo je devet udruženja korisnika i predstavnici tri lokalne zajednice (Odžak, Mrkonjić Grad i Trebinje), ukupno 28 osoba (21 Ž i 7 M). Ovaj događaj je organiziralo UG Glasno s razlogom za što je dobilo grant od Projekta.

Neki od primjera dobre prakse i ostvarenih uspjeha su:

- **TK Fenix iz Tuzle je obezbijedio finansiranje iz budžeta Grada po osnovi udruženja osoba sa psihosocijalnim invaliditetom, kao i učešće u savjetodavnom tijelu Gradonačelnika.**
- **UG Most iz Viteza je u procesu da dobiju prostor i finansiranje od strane Opštine, a udruženje je odličnog kapaciteta za provođenje programa u zajednici.**
- **UG Zajedno, Banja Luka, pruža uslugu dnevnog zbrinjavanja korisnika, u saradnji sa Gradom i Centrom za socijalni rad, a po toj osnovi imaju obezbijeđenu i redovnu novčanu naknadu.**
- **UG Eko Eho, Banja Luka, je predstavilo put od prepoznavanja nedovoljne brige o mentalnom zdravlju trudnica i porodilja, do uvođenja nove usluge u sistem – Skrining na depresiju u perinatalnom periodu u domovima zdravlja u Republici Srpskoj.**
- **UG Neuron iz Odžaka ima osiguran prostor od strane Općine Odžak, prisutna je izuzetna posvećenost edukacijama korisnika, te organizaciji edukacija za druga udruženja kada su u pitanju Ljudska prava u mentalnom zdravlju.**
- **UG Djetelina iz Gradačca, kao „najmlađe“ udruženje (registrovani krajem 2022.) predstavili su svoje rezultate ostvarene u ovom kratkom periodu: osigurali su prostor, oformili grupe podrške koje trenutno pružaju u CMZ-u i drugim udruženjima čekajući da opreme svoj, te su osigurali dva granta od Grada.**

Sva udruženja, kako ona osnovana prije 20 godina, tako i „mlađa“ udruženja, vrlo su svjesna procesa koje su prošli, uloženog truda i napora da se izbore za svoj status, ali su isto tako svjesni i promjena koje su se u društvu desile, veće spremnosti lokalnih partnera i vlasti da ih podrže, otvorenosti društva i zajednice ka problemima sa kojima se korisnici/udruženja susreću. Najčešće promjene koje navode tiču se lakšeg ostvarivanja saradnje sa lokalnim partnerima iz vladinog i civilnog sektora (prije svega obrazovne institucije, sportske organizacije, i sl), zatim zainteresovanosti medija za njihov rad. Veliki broj korisnika ističe da su svojim radom i zalaganjem kroz udruženja stekli bolji status u lokalnoj zajednici, da su samim tim bolje integrisani i mnogo rjeđe nailaze na teže barijare uzrokovane stigmatizacijom i diskriminacijom koja se vezuje za njihova zdravstvena stanja.

PUBLIKACIJE O MODELIMA RADNOG ANGAŽMANA I ANTISTIGMA PROGRAMIMA OSOBA S MENTALNIM POTEŠKOĆAMA

U posljednjim mjesecima Projekta mentalnog zdravlja u BiH revidirana je publikacija „Modeli radnog angažmana osoba sa mentalnim poteškoćama“, koja predstavlja analizu izvještaja i rezulata koje je PMZ sa partnerima postigao u ovoj oblasti u zadnje dvije faze. Ova publikacija je dostupna na web platformi IPD-a. Takođe, ažuriran je, dopunjen i korigovan „Vodič za antistigma programe“ pisan u prethodnoj fazi Projekta, takođe je dostupan na web platformi.

ZAVRŠNE KONFERENCIJE PMZ U BIH:

Projekat mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini završen je održavanjem dvije velike trodnevne konferencije:

- Regionalna konferencija “It’s all about you“ koja je organizirana u saradnji sa Mrežom Jugoistočne Evrope za zdravlje – SEEHN (South East European Health Network) (Sarajevo, 9. – 11. maj 2023).
- Završna konferencija Projekta mentalnog zdravlja “Za sve nas” (Sarajevo, 8. – 10. juni 2023.)

Na Regionalnoj konferenciji „It's about you“, pored ostvarenih rezultata kroz projekat mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini, dat je i pregled najnovijih aktivnosti u svih devet zemalja članica Mreže, tj. Albanije, Bugarske, Crne Gore, Izraela, Sjeverne Makedonije, Moldavije, Rumunije, Srbije, kao i Ukrajine.

Na Završnoj konferenciji Projekta „Za sve nas“ kroz panele, prezentacije, osvrte domaćih i međunarodnih profesionalaca u mentalnom zdravlju, te kroz anketiranje učesnika/ca ponovljeni su veliki rezultati i ostvarenja. Na ovom svečanom i emotivnom okupljanju još jednom je potvrđeno da su napravljeni ogromni pomaci u reformi mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini koja je dovela do unaprijeđene i inovirane usluge koja u središte stavlja korisnika/cu, uvažavajući njihov spol, dob, mjesto stanovanja i druge socio-ekonomske karakteristike, većeg fokusa na prevenciju mentalnih poremećaja, takođe i među djecom i mladima, te do snažnijeg glasa korisnika koji su kroz nevladin sektor postali značajni akteri u svojim zajednicama ali i kroz povezivanje i zajedničke aktivnosti i u cijeloj državi. Na kraju su, u ceremoniji „iznenađenja“ dodijeljena lente i certifikati IPD prijatelj svima onima koji su omogućili uspjeh ovog velikog projekta i organizacije Institut za populaciju i razvoj – IPD.

IT'S ALL
ABOUT
9.-11.
Regionalna
konferencija

IT'S ALL ABOUT
YOU
09-11
May 2023
Regional
Conference
on Mental
Health

NOVI DUGOROČNI ZDRAVSTVENI PROJEKAT – ZDRAVE ZAJEDNICE U BIH

Nezarazne bolesti (NZB) su vodeći uzrok smrti, lošeg zdravlja i invaliditeta u BiH. Kao i globalno, na NZB u BiH utiču dobro definirani faktori rizika ponašanja: nezdrava prehrana, fizička neaktivnost, pušenje i zloupotreba alkohola, čije eliminiranje značajno smanjuje preranu smrt i invaliditet. Socijalno isključene populacije su neproporcionalno pogođene nezaraznim bolestima. Efikasan odgovor na veliki teret NZB, koji se istovremeno bavi društvenim determinantama zdravlja, zahtijeva sistematski, sveobuhvatan i integriran pristup. Dobro koordinirani i održivi programi prevencije, koji se provode kroz usklađene međusektorske pristupe, pokazali su se kao najefikasniji. Relativno mala ulaganja u prevenciju i liječenje NZB imaju potencijal da smanje teret bolesti za stanovništvo. Stoga su zdravstvene vlasti u BiH, odnosno Federalno ministarstvo zdravlja i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, preuzeli inicijativu da zajedno sa Švicarskom agencijom za razvoj i saradnju (SDC) i IPD-jem razviju dugoročni projekat koji bi smanjio faktore rizika od nezaraznih bolesti daljim unapređenjem preventivne zaštite na nivou primarne zdravstvene zaštite, povećanjem zdravstvene pismenosti i poboljšanjem pristupa od države osiguranom paketu zdravstvenih usluga.

Opšti cilj projekta je doprinijeti smanjenju tereta bolesti i poboljšanju zdravstvenog statusa žena i muškaraca u BiH. Ovaj cilj treba postići kroz sljedeće ishode:

- **Zdravstveno pismene žene i muškarci aktivno i smisleno učestvuju i zalažu se za promotivne i preventivne aktivnosti i usvajaju zdravije stilove života (poseban fokus na socijalno isključene).**
- **Opštine preduzimaju akcije za unapređenje zdravlja i blagostanja građana i angažuju se u promociji zdravlja i prevenciji bolesti.**
- **Zdravstvene i nezdravstvene vlasti sarađuju u osmišljavanju i implementaciji integrisanih i održivih reformi za bolje zdravlje i dobrobit građana.**

Za izradu projekta i pripremu potrebne dokumentacije, u periodu od 1. februara 2023. do 31. oktobra 2023. (devet mjeseci) implementiran je projekat početne faze za koji je Institut za populaciju i razvoj/IPD imao mandat da organizuje, koordinira i provede aktivnosti neophodne za pripremu projekta.

Tokom devet mjeseci i na veoma participativan način koji su pohvalili svi učesnici, projekat je razvijen kroz niz radionica i fokus grupa koje su vodili IPD i SDC, uz aktivno učešće preko 60 osoba predstavnika i predstavnica zdravstvenih vlasti i ustanova, obrazovnih ustanova, jedinica lokalne samouprave, entitetskih saveza gradova i općina, organizacija civilnog društva, zatim zdravstvenih radnika, zdravstvenih finansijskih stručnjaka, udruženja korisnika zdravstvenih usluga, i drugih. Takođe, izrađeno je sedam početnih studija (baseline) o zdravstvenom stanju građana u pilot zajednicama, statusu i finansiranju programa i usluga promocije zdravlja i prevencije bolesti, mogućnosti pristupa muškaraca i žena u zajednicama, uključujući i one iz socijalno isključenih grupa tim uslugama i programima, te o drugim važnim pitanjima, što je osiguralo vrijedne i najnovije podatke za izradu projektne dokumentacije.

Nakon uspješnih procedura razvoja i podnošenja kreditnog prijedloga, te Projektnog dokumenta s pratećim aneksima i budžetom, Centralni ured SDC-a u Bernu je odobrio projekat u septembru 2023. godine, a njegova implementacija je počela 1. novembra 2023., kako je bilo i planirano.

Milion i pol osoba informisano je o radu Instituta za populaciju i razvoj putem domaćih i regionalnih medija

Institut za populaciju i razvoj pozicioniran je kao pouzdan i stručan partner i saradnik u oblasti zdravlja i zdravih stilova života na medijskoj sceni u Bosni i Hercegovini. Protok informacija i transparentnost u dosadašnjem dugogodišnjem radu osigurani su kroz podršku domaćih i regionalnih medija.

Mediji su dugogodišnji pouzdani partneri Instituta koji podržavaju programe i projekte od sveopćeg društvenog interesa kao i informacije o svakodnevnim uslugama te ih putem svojih kanala plasiraju u javnost.

O Institutu za populaciju i razvoj i projektnim aktivnostima u protekloj godini objavljeno je 270 neplaćenih TV i radio priloga, emisija i tekstova na web-portalima koji na pozitivan i inspirativan način prikazuju Institut i njegovo djelovanje, ali i donatore, vladine institucije i partnere. O Institutu za populaciju i razvoj najviše su izvještavali novinari i novinarke sa web-portala i elektronskih medija (82 posto objava), ali podrška nije izostala ni od printanih medija ni od novinskih agencija. Interes za programske oblasti i projektne aktivnosti Instituta pokazali su javni RTV servisi, te privatne bh. i regionalne medijske kuće. Najviše objava registrovano je web portalima novinske agencije FENA.ba i federalnog javnog servisa Federalna.ba.

Ukupna vrijednost objava iznosi 195.253,56 KM, a broj osoba koje su putem medija dobile informacije u protekloj godini iznosi milion i pol.

Aktuelne teme od sveopćeg društvenog interesa, koje je implementirao Institut u protekloj godini, kanalisane su kroz web-stranicu, a društvene mreže (Facebook, Twitter, Youtube i Instagram) dale su veliki doprinos u svakodnevnoj komunikaciji sa onima koji prate i kroz interakciju aktivno učestvuju u našem radu. Korisne i servisne informacije došle su do svakog doma u našoj zemlji.

U toku 2023. godine, dosegnuti broj osoba koje su vidjele sadržaje Instituta za populaciju i razvoj putem ovih kanala komunikacije iznosi 450. 000 osoba. Do sada je Institut za populaciju i razvoj registrirao 26.000 pratilaca i tri miliona pregleda na društvenim mrežama.

DRUŠTVENE MREŽE IPD-A FACEBOOK, TWITTER, YOUTUBE, INSTAGRAM	
26.000 PRATILACA	450.000 OSOBA VIDJELO SADRŽAJ NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

MEDIJI KOJI SU NAJVIŠE IZVJEŠTAVALI O AKTIVNOSTIMA IPD-a		
FENA	FTV	SRNA